

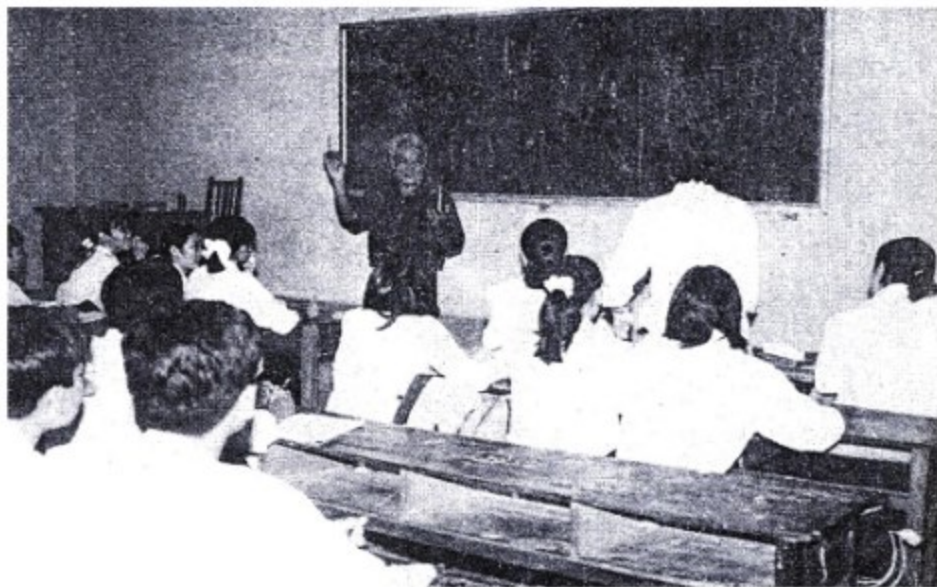
Vấn phải đối mặt với nhiều thách thức

* THẠCH THẢO

TRƯỜNG đại học (ĐH) không phải chỉ là một trung tâm đào tạo mà còn phải là trung tâm nghiên cứu khoa học mạnh, một trung tâm triển khai công nghệ tiên tiến, đóng góp đặc lực cho yếu cầu kinh tế xã hội. Tuy nhiên, ở Việt Nam cũng giống như các nước đang phát triển khác, chúng ta chưa có ngay một mô hình trường ĐH - nghiên cứu. Chúng ta còn thiếu một hệ thống các phòng thí nghiệm với thiết bị tiên tiến, thiếu các chuyên gia, các thầy giáo cũng nền công nghệ hiện đại và cũng thiếu nhiều những sinh viên, nghiên cứu sinh, cao học tài năng do các khâu phát hiện, đào tạo, bồi dưỡng tài năng trẻ chưa có hiệu quả. Chiến lược đào tạo nhân tài nhằm tạo ra nguồn nhân lực chất lượng cao, phục vụ đặc lực sự nghiệp CNH-HĐH đang là mục tiêu cấp bách của nước ta trong giai đoạn những năm đầu của thế kỷ XXI.

Trường ĐHKHTN Hà Nội (trước đây là Trường ĐH Tổng hợp) là một trong những trung tâm đào tạo cán bộ khoa học cơ bản lớn nhất nước ta. Thế nhưng vào đầu những năm 90 của thế kỷ XX, Trường đã đứng trước một thực trạng là số lượng thí sinh và thí sinh giỏi đăng ký dự thi hằng năm vào trường không cao, sinh viên đã vào trường không thích học các ngành khoa học cơ bản, khoa học trái đất, nguy cơ hẫng hụt đội ngũ cán bộ giảng dạy và nghiên cứu khoa học cơ bản của trường ngày càng đến mức báo động. Để khắc phục tình trạng đó, năm 1997 Trường đã xây dựng dự án "đào tạo cử nhân khoa học tài năng". Chương trình đào tạo này giống như một luồng gió mới trong giáo dục ĐH đã được nhà nước đặc biệt quan tâm, xã hội hưởng ứng, nhiều trường ĐH sau đó đã mở các chương trình đào tạo chất lượng cao và hệ cử nhân, kỹ sư tài năng. Sinh viên đào tạo hệ này được trang bị kiến thức cơ bản sâu rộng, kiến thức chuyên ngành cao hơn so với hệ bình thường, được tăng cường kỹ năng thực hành, thực tế, khả năng sáng tạo và nghiên cứu khoa học, nâng cao trình độ tiếng Anh, tin học... Với chương trình đào tạo này, sau khi kết thúc năm thứ nhất hoặc thứ hai nếu được trường cử đi học ở nước ngoài, các sinh viên đều được phía bạn cho học tiếp lên năm thứ hai hoặc thứ ba. Sinh viên học hệ này còn được miễn phí và ngoài học bổng khuyến khích học tập còn được xét cấp học bổng khuyến khích tài năng trung bình 150.000 đồng/tháng; có đủ tài liệu học, miễn phí truy cập internet; sinh viên ở xa được bố trí chỗ ở tốt, miễn phí.

Có thể nói rằng, sự ra đời của hệ cử nhân khoa học tài năng và những thành tích đã đạt được trong năm năm qua cho thấy hướng đi đúng, đào tạo mũi nhọn là đúng đắn và hiệu quả. Nhưng để thực hiện được những mục tiêu về đào tạo cử nhân khoa học tài năng ở các trường ĐH hiện nay cần có sự quyết tâm cao và phải đối mặt với nhiều thách thức mới

Cần tạo điều kiện cho sinh viên được thực hành, thực nghiệm nhiều hơn

mong đạt được những thành tựu trong tương lai.

Theo Ts. Nguyễn Văn Mậu, Hiệu trưởng Trường ĐHKHTN Hà Nội, ngoài công tác quản lý và tổ chức đào tạo như thế nào cho hợp lý, thi cơ sở vật chất, thực hành thực nghiệm đang là khâu khó nhất cho đào tạo tài năng. Hiện nay phòng thí nghiệm lạc hậu rất nhiều, có khoảng cách rất xa so với các phòng máy thực hành ở các hãng, các công ty. Vì vậy khi tốt nghiệp, nhìn thấy máy móc ở các công ty nhiều học sinh không biết đó là máy gì, sử dụng ra sao. Rõ ràng ta phải có một bước đột phá trong thực hành và thực hiện, phải trang bị cơ sở vật chất, phải gửi những bài thí nghiệm quan trọng thậm chí đi nước ngoài thực tập. Vì thực tập trong nước còn khoảng cách rất xa so với yêu cầu xã hội. Ngay hệ đào tạo chất lượng cao đã có khoảng cách rồi chứ chưa nói đến hệ đại trà, đây cũng là vấn đề chúng ta cần đặc biệt chú ý. Rồi việc phải đào tạo con người có bản lĩnh chính trị, có hoài bão, đam mê khoa học, yêu nước, có khả năng quản lý, điều hành và lãnh đạo trong điều kiện kinh tế phát triển gắn với nền khoa học công nghệ cao. Nếu chúng ta không đào tạo được như vậy thì không biết rằng những em khi cho ra nước ngoài học sẽ có về nước không. Hiện nay chảy máu chất xám không những trong mà ngoài nước đang là một hiện tượng phổ biến. Điều này đòi hỏi chúng ta phải xây dựng chiến lược đào tạo nhân tài như thế nào để cho có sức hấp dẫn đối với các em khi về nước để có chỗ sử dụng trí tuệ, kiến thức của mình. Bởi vì hầu hết cho đến thời điểm này, các công trình khoa học nổi tiếng của các nhà khoa học Việt Nam đều được hoàn thành ở nước ngoài, trừ một số công trình gắn với thực tế mới tạo lập ở trong nước, còn lại khi quay trở về nước thường chỉ vài 3,4 năm là không vận dụng

được. Vì thế, cần có những chính sách sử dụng hợp lý những sinh viên tốt nghiệp loại xuất sắc. Đặc biệt là những sinh viên xuất sắc của hệ đào tạo cử nhân tài năng. Phải có chính sách ưu tiên riêng trong việc chọn lựa các sinh viên xuất sắc đi đào tạo sau ĐH ở nước ngoài. Bên cạnh đó, việc đào tạo những nhà khoa học đầu ngành có chuyên môn cao, tay nghề vững vàng, dám nghĩ, dám làm, vượt qua mọi khó khăn, thách thức, đi trước thời đại, phục vụ đặc lực sự nghiệp CNH-HĐH đất nước cũng phải là vấn đề cần phải đặt ra. Trong chất lượng đào tạo, về học thuật của các trường ĐH có uy tín của ta không thua kém bất cứ trường nào trên thế giới. Những em đó nếu được đào tạo tiếp thì đều rất giỏi. Nhưng về thực hành hầu như chưa đạt yêu cầu và khả năng sáng tạo còn rất yếu. Ngoài ra, việc xây dựng chương trình khung, chi tiết đến giáo trình, sách chuyên khảo, chương trình thực hành đạt chuẩn mực của một trường tiên tiến cũng cần phải cập nhật. Hiện nay hầu hết những cuốn sách được viết đều có trích dẫn từ những năm 70, 80, không có mấy sách trích dẫn từ những năm 2000. Nếu thế ta không hy vọng gì có được một chương trình khung hiện đại. Muốn chất lượng đào tạo của Việt Nam đạt tầm quốc tế thì chúng ta phải chiêu sinh được học sinh, sinh viên nước ngoài vào học.

Ts. Nguyễn Văn Mậu cũng cho rằng, cần phải có được một chương trình liên thông với các nước tiên tiến trên thế giới về một số chuyên ngành để có những cái nhìn thực chất về chất lượng đào tạo của nước ta hiện nay. Bộ GD&ĐT nên xây dựng một dự án về chiến lược đào tạo nhân tài (gồm các khâu: phát hiện, tuyển chọn, bồi dưỡng, đào tạo và sử dụng, đãi ngộ gắn với trách nhiệm, tổ chức và xây dựng đội ngũ gắn với việc phục vụ nền kinh tế xã hội) cho giáo dục ĐH. ■